NORAKSTS
Lieta Nr.A42312805
SKA – 5/2009

S P R I E D U M S

Rīgā 2009.gada 2.martā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments kopsēdē šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore V.Krūmiņa
senatore J.Briede
senators A.Guļāns
tiesnese V.Kakste
senators J.Neimanis
senatore I.Skultāne

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Baltjūra-Serviss" pārstāvjiem *A.A.* un *B.K.* un

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvim Imantam Lubānam,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Baltjūra-Serviss" pieteikumu par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2005.gada 3.maija lēmuma atcelšanu, sakarā ar sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Baltjūra-Serviss" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 23.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts ieņēmumu dienests no 2004.gada 26.oktobra līdz 22.decembrim veica muitas maksājumu aprēķināšanas, maksāšanas un uzskaites pārbaudi par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Baltjūra-Serviss" (turpmāk – pieteicēja) veiktajiem zvejas tīklu pirkšanas darījumiem Lietuvas Republikā, kuri norādīti

attiecīgajos rēķinos (no 2002.gada decembra līdz 2004.gada martam), kā arī par eksporta muitas deklarācijām 2003.gadā saistībā ar kaprona troses pirkumu no Dānijas uzņēmuma.

Ar Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas muitas reģionālās iestādes 2005.gada 5.janvāra lēmumu pēcmuitošanas pārbaudes lietā pieteicējai papildu nomaksai budžetā tika noteikts muitas nodoklis Ls 2736,99 un soda nauda Ls 2736,99, kā arī pievienotās vērtības nodoklis Ls 8919,25 un soda nauda Ls 8919,25.

Izskatot pieteicējas sūdzību par minēto lēmumu, Valsts ieņēmumu dienesta Kurzemes reģionālā iestāde ar 2005.gada 23.februāra lēmumu to atstāja negrozītu.

Izskatot pieteicējas sūdzību par minēto lēmumu, Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektors ar 2005.gada 3.maija lēmumu to atstāja negrozītu.

[2] Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu pieteicēja pārsūdzēja tiesā.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2007.gada 7.februāra spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Pēcmuitošanas pārbaudē Valsts ieņēmumu dienests ir konstatējis, ka par ievestajām precēm pieteicēja nav veikusi muitas maksājumus, līdz ar to pieteicējai radies muitas parāds.

[3.2] Pieteicēja norādīja, ka preces Latvijas Republikas muitas teritorijā netika ievestas, bet nogādātas uz pieteicējai piederošo zvejas kuģi, kas gan preču nosūtīšanas laikā, gan pašreiz atrodas zvejošanā Atlantijas okeāna Mauritānijas zvejas rajonā, un šis kuģis nav šķērsojis Latvijas Republikas muitas teritorijas robežu.

[3.3] Konkrētajā gadījumā lietā svarīgi noskaidrot, vai kuģa teritorija, kas atrodas ārpus valsts teritoriālajiem ūdeņiem, atzīstama par šīs valsts muitas teritoriju.

Atbilstoši Muitas likuma 3.panta pirmajai daļai Latvijas Republikas muitas teritorija ir visa Latvijas Republikas valsts teritorija, ko veido sauszeme, teritoriālie un iekšējie ūdeņi un gaisa telpa, kā arī mākslīgo salu un būvju teritorijas.

Tiesību zinātnē ir nostiprinājies šāds valsts teritorijas definējums – valsts teritorija, uz kuru izplatās šīs valsts jurisdikcija, sastāv no sauszemes teritorijas un teritoriālās jūras, gaisa telpas virs tām un zemes dzīlēm zem tām. Valsts jurisdikcijai ir pakļautas arī attiecīgās valsts diplomātiskās pārstāvniecības citu valstu teritorijā un šajā valstī reģistrētie jūras un gaisa kuģi.

Ievērojot iepriekš minēto valsts teritorijas definējumu un to, ka pieteicējai piederošie kuģi reģistrēti Latvijas Republikā, šie kuģi pielīdzināmi Latvijas Republikas teritorijai, proti, uzskatāmi par Latvijas Republikas teritoriju, uz kuru izplatās Latvijas Republikas jurisdikcija.

[3.4] Lietā nav strīda par to, ka ievešanai uz pieteicējas kuģi domātās preces no Lietuvas Republikas uzņēmuma „Akvaservis" un Dānijas nosūtītāja „Netmark AS" iegādājusies pieteicēja. Tādējādi pieteicēja ir arī šo preču saņēmēja Latvijas Republikas muitas teritorijā.

[3.5] Pieteicēja ir atzīstama par preču importētāju, kam par muitas teritorijā ievestajām precēm ir jāveic pievienotās vērtības nodokļa samaksa.

Konstatējot, ka pieteicējas Lietuvas Republikas teritorijā iegādātās preces tika nogādātas uz pieteicējai piederošajiem kuģiem, kas uzskatāmi par Latvijas Republikas teritoriju, Valsts ieņēmumu dienests pamatoti piemērojis pārsūdzētajā lēmumā norādītās tiesību normas.

[3.6] Uz izskatāmo gadījumu nav attiecināma kārtība par muitošanas režīma nepiemērošanu, kas paredzēta Ministru kabineta 2006.gada 3.janvāra noteikumu Nr.7 „Muitošanas kārtība kuģa apgādē" 10.punktā, jo minētajiem noteikumiem nav atpakaļejoša spēka.

[3.7] Pārsūdzētais lēmums ir tiesisks un pamatots.

[4] Izskatot lietu sakarā ar pieteicējas apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Administratīvā apgabaltiesa ar 2008.gada 23.aprīļa spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums cita starpā pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums par pieteicējai papildu aprēķināto muitas nodokli un pievienotās vērtības nodokli ir pareizs un pilnībā pietiekams, līdz ar to tiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai.

[4.2] Attiecībā uz pieteicējai piemēroto soda naudu nav konstatējams, ka soda nauda ir noteikta acīmredzami nesamērīgi. Pārsūdzētais lēmums daļā par soda naudu ir tiesisks un pamatots.

[5] Par minēto spriedumu pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību, lūdzot apgabaltiesas spriedumu atcelt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Nav pamatots tiesas secinājums, ka valsts teritorija un muitas teritorija ir viens un tas pats jēdziens.

Muitas teritorijas jēdziens ir definēts Muitas likuma 3.panta pirmajā daļā. Šajā muitas teritorijas definīcijā nav norādīts uz valstī reģistrētajiem jūras kuģiem. Muitas likumā ietvertā muitas teritorijas definīcija ir izsmeļoša.

Līdz ar to nav pamatots tiesas secinājums, ka arī jūras kuģi ir muitas teritorija.

Ievērojot minēto, tiesa nepamatoti noraidīja pieteikumu.

[5.2] Tiesa nav ņēmusi vērā faktiskos apstākļus, ka pieteicēja ir iegādājusies preces, kuras tika nogādātas pieteicējas kuģim, kas atradās pastāvīgā zvejošanā Atlantijas okeāna Mauritānijas zvejas rajonā. Šis kuģis nešķērsoja Latvijas Republikas muitas robežu, un preces netika ievestas Latvijas Republikas muitas teritorijā.

[5.3] Par importu Latvijas Republikā nevar uzskatīt preces piegādi uz kuģi, kurš atrodas Mauritānijas zvejas rajonā.

[5.4] Pieteicēja piekrīt, ka kuģis ir piederīgs Latvijas valstij, taču tas nav Latvijas Republikas muitas teritorija. Tādējādi gan tiesa, gan atbildētājs ir nepareizi interpretējuši muitas robežas definīciju, kas noveda pie lietas nepareizas izspriešanas.

[6] Valsts ieņēmumu dienests iesniedza paskaidrojumus par minēto kasācijas sūdzību, norādot, ka iesniegtā kasācijas sūdzība ir nepamatota.

[7] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību uz tajā norādītajiem pamatiem, bet Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvis iesniegto kasācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējai piederošais jūras kuģis, kas reģistrēts Latvijas Republikā un kas atrodas ārpus Latvijas Republikas teritoriālajiem ūdeņiem, atzīstams par Latvijas Republikas muitas teritoriju, un vai pieteicējai, piegādājot uz minēto kuģi ārvalstu preces, bija jāveic muitas procedūra – izlaišana brīvam apgrozījumam.

[9] Muitas likuma *(pieņemts 1997.gada 11.jūnijā un bija spēkā līdz 2004.gada 1.maijam)* 1.panta četrpadsmitā daļa noteica, ka muitas procedūra ir pasākumu un

saistību kopums, kas nosaka pāri Latvijas Republikas muitas robežai pārvietojamo preču statusu. Šā panta septiņpadsmitajā daļā noteikts, ka pārvietošana pāri muitas robežai ir darbības, kas veicamas preču ievešanai Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanai no šīs teritorijas jebkurā veidā.

Muitas teritorijas definīcija sniegta Muitas likuma 3.panta pirmajā daļā – Latvijas Republikas *muitas teritorija* ir visa Latvijas Republikas valsts teritorija, ko veido sauszeme, teritoriālie un iekšējie ūdeņi un gaisa telpa, kā arī mākslīgo salu un būvju teritorijas. Atbilstoši minētā panta otrajai daļai muitas teritorijas robeža ir *muitas robeža*.

Muitas likuma 20.panta otrā daļa noteic, ka preču pārvietošana pāri muitas robežai ietver *faktisko muitas robežas šķērsošanu*, ievedot preces muitas teritorijā, kā arī muitas deklarācijas iesniegšanu vai arī citu darbību, kas nepārprotami norāda, ka preces tiek izvestas no muitas teritorijas. Tātad ar preču pārvietošanu pāri muitas robežai jāsaprot muitas robežas šķērsošana gan preču ievešanas, gan izvešanas gadījumā *(sk. arī: Gulbis A., Čevers A. Muitas darbības pamati. Rīga: RTU izdevniecība, 2007, 99.lpp.)*. Atbilstoši minētā panta piektajai daļai preču pārvietošana pāri muitas robežai veicama šajā likumā noteiktajā kārtībā saskaņā ar piemērotajām muitas procedūrām vai citiem muitas režīmiem.

Viena no muitas procedūrām ir *izlaišana brīvam apgrozījumam*. Saskaņā ar Muitas likuma 30.panta pirmo daļu šī procedūra atļauj muitas teritorijā ievestajām precēm palikt pastāvīgi šajā teritorijā bez saistībām izvest tās no šīs teritorijas. Minētā panta otrā daļa paredz, ka, ja brīvam apgrozījumam tiek izlaistas ārvalstu preces, tās iegūst Latvijas preču statusu. Izlaišana brīvam apgrozījumam paredz muitas maksājumu samaksu un tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanu (Muitas likuma 31.panta pirmā daļa).

[10] Ievērojot minēto, muitas procedūras – preču izlaišana brīvam apgrozījumam piemērošanas priekšnoteikums ir tas, ka ārvalstu preces tiek ievestas Latvijas Republikas muitas teritorijā, proti, tiek faktiski pārvietotas pāri Latvijas Republikas muitas robežai. Līdz ar to izšķirošā nozīme ir tam, vai preces faktiski tiek pārvietotas pāri Latvijas Republikas muitas robežai (tas ir centrālais muitas lietu jautājums), nevis tam, ka preču saņēmējs ir Latvijas Republikas uzņēmums.

Lai noskaidrotu, vai šī muitas procedūra bija piemērojama izskatāmajā gadījumā, jāizvērtē, vai Latvijas Republikā reģistrētais kuģis, kas atrodas ārpus

Latvijas Republikas teritoriālajiem ūdeņiem un kuram tika piegādātas ārvalstu preces, ir uzskatāms par Latvijas Republikas muitas teritoriju Muitas likuma 3.panta pirmās daļas izpratnē.

[11] Kā izriet no iepriekš minētās Latvijas Republikas muitas teritorijas definīcijas, Latvijas Republikas muitas teritorija ir *valsts teritorija,* ko veido sauszeme, teritoriālie un iekšējie ūdeņi un gaisa telpa, kā arī mākslīgo salu un būvju teritorijas. Senāts secina, ka minētajā definīcijā nav ietverti Latvijas Republikā reģistrētie jūras kuģi.

Juridiskajā literatūrā norādīts, ka valsts teritorija, uz kuru izplatās šīs valsts jurisdikcija, sastāv no sauszemes teritorijas un teritoriālās jūras, gaisa telpas virs tām un zemes dzīlēm zem tām *(sk.: Jūras tiesības. M.Lejnieka un L.Medinas redakcijā. Rīga: Jumava, 1997, 26.lpp.)*. Līdzīgi starptautisko tiesību pētnieks J.Bojārs norāda, ka valsts teritorijā ietilpst sauszeme, iekšējie un teritoriālie ūdeņi, zemes dzīles zem un gaisa telpa virs tiem *(Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības I. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 295.lpp., sk. arī: Международное публичное право. Учебник. М.: ООО „ТК Велби", 2003, 402.lpp.)*. Valsts teritoriju norobežo sauszemes, ūdens un gaisa robežas *(Bojārs J. Starptautiskās publiskās tiesības I. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 307.lpp.)*.

Vienlaikus literatūrā norādīts, ka valsts jurisdikcijai ir pakļautas arī attiecīgās valsts diplomātiskās pārstāvniecības citu valstu teritorijā un šajā valstī reģistrētie jūras un gaisa kuģi *(sk. Jūras tiesības. M.Lejnieka un L.Medinas redakcijā. Rīga: Jumava, 1997, 26.lpp.)*.

Ievērojot minēto, nav šaubu, ka Latvijas Republikā reģistrētie jūras kuģi ir pakļauti Latvijas Republikas jurisdikcijai. Tomēr tas, ka šie kuģi ir pakļauti Latvijas Republikas jurisdikcijai, nenozīmē, ka šie kuģi ietilpst Latvijas Republikas teritorijā vai ka tie ir atzīstami par Latvijas Republikas muitas teritoriju Muitas likuma 3.panta pirmās daļas izpratnē.

Kā uzskata Senāts, likumdevējs Muitas likuma 3.panta pirmajā daļā ir devis precīzu un izsmeļošu muitas teritorijas definīciju, kurā neietilpst jūras kuģi, kas reģistrēti Latvijas Republikā. Muitas likuma 3.panta pirmās daļas paplašināta tulkošana būtu pretrunā ar tiesiskās noteiktības principu, atbilstoši kuram tiesību normai ar pietiekošu skaidrību jānosaka tiesiskās sekas, ar kurām personai jārēķinās.

Kā atzīst Senāts, jūras kuģa ietveršana muitas teritorijā būtu pretrunā arī ar tiesību normu saprātīgas piemērošanas principu.

Jāņem vērā, ka muitas nodokļa mērķis ir aizsargāt *valsts iekšējo tirgu.* Kā norādīts juridiskajā literatūrā, muitas nodokļi ir viens no senākajiem nacionālā tirgus aizsardzības paņēmieniem *(sk., piemēram, Alehno I., Buka A., Butkevičs J., Jarinovska K., Škoba L. Ievads Eiropas Savienības tiesībās (Tiesu prakse un komentāri). Otrais papildinātais izdevums. K.Jarinovskas zin. red. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004, 176.lpp.)*. Iekšējā tirgus aizsardzība ir svarīgākā no muitas funkcijām un viens no galvenajiem muitas politikas mērķiem. Pie šīs muitas funkcijas piederīgas visas darbības, ar kuru palīdzību tiek veikta uzņēmēju, patērētāju un visas valsts ekonomiskā aizsardzība *(sk.: Gulbis A., Čevers A. Muitas darbības pamati. Rīga: RTU izdevniecība, 2007, 15., 19., 129., 218.lpp.).* Tā, ja Latvijas Republikas muitas teritorijā tiek ievestas ārvalstu preces, ir jāveic muitas procedūra – izlaišana brīvam apgrozījumam, par ko tiek iekasēti muitas maksājumi. Kad minētās preces ir izlaistas brīvam apgrozījumam Latvijas Republikas muitas teritorijā, tās iegūst Latvijas preču statusu. Savukārt, ja ārvalstu preces netiek ievestas Latvijas Republikas muitas teritorijā, proti, tās nešķērso Latvijas Republikas muitas robežu, valsts iekšējais tirgus netiek aizskarts.

Lietā nav strīda, ka konkrētajā gadījumā ārvalstu preces netika ievestas Latvijas Republikas iekšējā tirgū, bet gan tika piegādātas jūras kuģim, kas atradās ārpus Latvijas Republikas teritoriālajiem ūdeņiem – Atlantijas okeāna Mauritānijas zvejas rajonā. Līdz ar to Latvijas Republikas muitas robeža konkrētajā gadījumā netika šķērsota, un iekšējais tirgus netika skarts, jo attiecīgās ārvalstu preces šajā tirgū nenonāca. Tādējādi pieteicējai nebija jāpiemēro attiecīgajām precēm muitas procedūra – izlaišana brīvam apgrozījumam (imports), kā arī nebija jāveic attiecīgie muitas maksājumi par preču ievešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā.

Kā atzīst Senāts, citādāk būtu, ja pieteicējas kuģis ar ārvalstu precēm būtu šķērsojis Latvijas Republikas muitas robežu.

[12] Ievērojot iepriekš minētos argumentus, Senāts secina, ka apgabaltiesa ir nepamatoti interpretējusi Muitas likuma 3.panta pirmo daļu, secinot, ka Latvijas Republikā reģistrētais jūras kuģis ir atzīstams par muitas teritoriju. Tā kā pieteicējas iegādātās preces nebija šķērsojušas Latvijas Republikas muitas robežu, nav pamatots apgabaltiesas secinājums, ka pieteicēja ir preču saņēmēja Latvijas Republikas muitas

teritorijā un ka Valsts ieņēmumu dienests pamatoti pieteicējai uzlika pienākumu nomaksāt budžetā muitas nodokli un soda naudu, kā arī pievienotās vērtības nodokli un soda naudu.

Līdz ar to apgabaltiesas spriedums atceļams, un lieta nosūtāma apelācijas instances tiesai jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprieda

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 23.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Kopsēdes priekšsēdētāja	senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Senatore		*(paraksts)*	J.Briede
Senators		*(paraksts)*	A.Guļāns
Tiesnese		*(paraksts)*	V.Kakste
Senators		*(paraksts)*	J.Neimanis
Senatore		*(paraksts)*	I.Skultāne

NORAKSTS PAREIZS
Senators A.Guļāns
Rīgā 2009.gada 2.martā